ISSN -2583-147X(P), **Vol.- 8, Issue No. II, May 2022**
Bastabatara Pariprakash Prachee
Peer Reviewed and Referred Research Journal

ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପ୍ରତିଭା ଗଳ୍ପାନୁଶୀଳନ

ବର୍ଷା ବିଶ୍ୱାଳ

ସାଧାରଣତଃ ଯେତେବେଳେ କୌଣସି ଘଟଣା ବା କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରାଥମିକ ମୂଲ୍ୟାୟନ ଭିନ୍ନ ପୁନଃ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଏ, ତାହାକୁ ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କୁହାଯାଏ । ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଚାର କଲେ ପାରମ୍ପରିକ ଧାରା ଭିନ୍ନ ଏକ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ନେଇ କୌଣସି କୃତିକୁ ପୁନଃବିଚାର କରିବା ବା ବିଶ୍ଳେଷଣକୁ ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କୁହାଯାଇପାରେ । ଏହି ନବମୂଲ୍ୟାୟନକୁ ଆମେ ପୁନଃମୂଲ୍ୟାୟନ, ନବନ୍ୟାସ, ନବବିଚାରର ନାମରେ ନାମିତ କରିପାରିବୁ । ସାହିତ୍ୟରେ କେବଳ ବିଷୟବସ୍ତୁ ନୁହେଁ ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ମଧ୍ୟ ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଇପାରେ । ତେବେ ଜଣେ ସର୍ଜନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବାର କଳା ଯେତିକି ଅଭିନବ କୃତିଟିର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ଭିତ୍ତିକ ଭାବଧାରା ମଧ୍ୟ ସେତିକି ନୂତନ ତଥା ସୁଦୃଢ଼ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଅର୍ଦ୍ଧେକ ହେଉଛନ୍ତି ନାରୀ । ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଏହି ସ୍ଥିତି ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ସଂଖ୍ୟା ସତ୍ତ୍ୱେ ସେମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ନାଗରିକ ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୁଅନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଆମ ଦେଶରେ ନାରୀମାନଙ୍କ ପଦ ମର୍ଯ୍ୟାଦା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଛି । ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଭାରତୀୟ ନାରୀର ବିଜୟଯାତ୍ରାର କାହାଣୀ ମଧ୍ୟଯୁଗ ଦେଇ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଯୁଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ । ଯେଉଁଠି ନାରୀ ତାହାର ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇପାରିଛି । ତେବେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ ନାରୀର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ବଦଳାଇବାକୁ କ୍ଷମ ହୋଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଭାରତରେ ନାରୀ ସଶକ୍ତିକରଣ ଓ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଫଳସ୍ୱରୂପ ନାରୀର ଚିନ୍ତାଚେତନା ଏବଂ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ଭିନ୍ନତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଛି । ସମ୍ବିଧାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହେଉ କିମ୍ବା ଆଇନ୍ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସବୁଥିରେ ନାରୀକୁ ସାହାଯ୍ୟ ତଥା ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯାଇଛି । ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ବୈଷୟିକ କୌଶଳ, ସାକ୍ଷରତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନାରୀ ଖୁବ୍ ଆଗକୁ ଯାଇପାରିଛି । ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମୃଦ୍ଧି ହେବାଦ୍ୱାରା ନାରୀର ଚିନ୍ତାଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେହିଭଳି ପ୍ରସାରିତ ହୋଇପାରିଛି । ଶିକ୍ଷାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ନାରୀ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସ୍ଥାନାଧିକାର କରିବା ତଥା ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାଦ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ନାରୀର ଜ୍ଞାନର ବିକାଶ ହୋଇପାରିଛି । ଫଳରେ ନାରୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣା, କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଏକ ନୂତନ ଭଙ୍ଗୀରେ ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବାର କ୍ଷମତା ହାସଲ କରିପାରିଛି । ଶିକ୍ଷା ଲାଭଦ୍ୱାରା ନାରୀ ନିଜ ଜୀବନରେ ଆମୂଳଚୂଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ସହ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ବି ସହାୟକ ହୋଇଛି । ନାରୀର ଚିନ୍ତା, ଚେତନା ତଥା ଜ୍ଞାନର ପରିସର ବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ଆଜି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣାର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବାରେ ନାରୀ ବଳିଷ୍ଠ ରୂପ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ।

ପ୍ରତିଭାରାୟଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣାକୁ କିଭଳି ଭାବେ ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବାର କ୍ଷମତା ରଖୁଛି ତାହା ଆଲୋଚନାର ବିଷୟ । ତେବେ ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ପାରମ୍ପରିକ ଯୁଗୀୟ ଅଭିରୁଚିକୁ ଅନୁସରଣ କରି ପରମ୍ପରାକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବା ସହ ଯୁଗୀୟ ଅଭିରୁଚି ସହ ତାଳ ଦେଇ ଚାଲିପାରୁଛି ।

ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ଭାବଧାରାକୁ ଉଦ୍ରେକ କରିବାରେ ଗାଳ୍ପିକା ପ୍ରତିଭା ରାୟ ବେଶ୍ ସଫଳ । ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠା ମନ୍ଥନ କଲେ ଜଣାଯାଏ, ପାଟଳୀପୁତ୍ରରେ ଅବସ୍ଥିତା ବିନ୍ଦୁମତୀ ଜଣେ ବାରାଙ୍ଗନା । ପୁରୁଷକୁ ରତିଦାନ କରି ଜୀବିକାର୍ଜନ କରୁଥିବାରୁ ସେ ସମାଜ ଆଖିରେ ଘୃଣ୍ୟ । ଇତିହାସ ଜଣେ ରୂପଜୀବୀକୁ ପତିତା, ବେଶ୍ୟା ବା ବାରାଙ୍ଗନାର ନାମ ଦେଇ ଘୃଣା କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକା ବିନ୍ଦୁମତୀକୁ ଜଣେ ଧାର୍ମିକ ନାରୀ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରିଛନ୍ତି । ନିଜର କର୍ମ କରିବା ହିଁ ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ । ନିଷ୍କାମ କର୍ମ ହିଁ ସତ୍‌କ୍ରିୟା । ଜଣେ ବାରଙ୍ଗନା ରତିକ୍ରିୟା ପରେ କେବଳ ଘୃଣାର ଯଶ ମିଳିବ ବୋଲି ଜାଣେ, ତଥାପି ଘୃଣାର ଅପେକ୍ଷା ରଖେ ନାହିଁ ଓ ଅପମାନ ପ୍ରତି ଅନାସକ୍ତ ରହେ । ନିଜ ଶରୀରକୁ ବଂଚାଇ ରଖିବା ହିଁ ତାର ପ୍ରକୃତ ଧର୍ମ । ଗଣିକା ଭାବରେ ସେ ସ୍ୱଧର୍ମ ସମ୍ପାଦନ କରୁଛି । ଏହାବ୍ୟତୀତ ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅର୍ଥ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖି ରତିସୁଖ ପ୍ରଦାନ କରେ । ଏହି ସତ୍‌କ୍ରିୟା ହିଁ ହେଉଛି ବାରଙ୍ଗନାର ଧର୍ମବଳ । ଏହି ଧର୍ମବଳରେ ଗଙ୍ଗା ନଦୀରେ ଆସିଥିବା ସ୍ରୋତକୁ ଲେଉଟାଇ ପାଟଳୀପୁତ୍ରକୁ ରକ୍ଷା କରି ହଜାର ହଜାର ଜୀବନ ବଂଚାଇ ପାରିଛି । ଗାଳ୍ପିକା ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ବାରଙ୍ଗନା ବିନ୍ଦୁମତୀଙ୍କୁ ଜଣେ ଧାର୍ମିକ ନାରୀ ରୂପେ

ଉପସ୍ଥାପନା କରିଛନ୍ତି । ଯାହାଦ୍ୱାରା ବିନ୍ଦୁମତୀ ଭଳି ବେଶ୍ୟାମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଥିବା ଘୃଣା ମନୋଭାବ ସମ୍ମାନରେ ପରିଣତ ହୋଇପାରିଛି । ଏଠାରେ ଗାଳ୍ପିକା ଇତିହାସର ଏକ ଘୃଣ୍ୟ ଚରିତ୍ରକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ରୂପରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରି ଯୁଗୀୟ ଅଭିରୁଚିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେହିପରି 'ଫେରାର' ଗଳ୍ପରେ ଅହଲ୍ୟା ଚରିତ୍ରଙ୍କର ମୂଲ୍ୟାୟନ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଅହଲ୍ୟା ଋଷି ଗୌତମଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବଡ଼ ପ୍ରସ୍ତରରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ଗାଳ୍ପିକା ଭିନ୍ନ ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିଛନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ ମହର୍ଷି ଗୌତମ ସମାଜର ଏହି ନିଷ୍ଠୁରତାକୁ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ବାର୍ତ୍ତମାନିକ ସମାଜର ନାରୀ ଅତ୍ୟାଚାର, ଶୋଷଣକୁ ଋଷି ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଅତ୍ୟାଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ନ ହେବାକୁ ଅହଲ୍ୟାକୁ ଶାପଗ୍ରସ୍ତା ପ୍ରସ୍ତରରେ ପରିଣତ କରିଦେଇଥିଲେ । ଇତିହାସର ନାରୀ ଚରିତ୍ରର ଗୁଣାବଳୀର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗାଳ୍ପିକା ସିଦ୍ଧହସ୍ତା । 'ଝୋଟିପକା କାନ୍ଥ' ସଂକଳନସ୍ଥ 'ରକ୍ତନଦୀରେ ପ୍ରେମତରୀ' ଗଳ୍ପରେ କାରୁକବାକୀ ଚରିତ୍ରର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଇଛି । ଇତିହାସର ପୃଷ୍ଠାରେ ଜଣାଯାଏ କଳିଙ୍ଗ ବିଜୟ କଲାପରେ କାରୁବାକୀଙ୍କୁ ଅଶୋକ ବିବାହ କରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ କାରୁବାକୀଙ୍କୁ ଗାଳ୍ପିକା ଦେବୀ ରୂପେ ବିଚିତ୍ର କରିଛନ୍ତି । ଜଣେ ସାଧାରଣ ରାଜକୁମାରୀ ନୁହେଁ ଅଖଣ୍ଡ କଳିଙ୍ଗର ମାତା ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କଳିଙ୍ଗକୁ ଜୟ କରିବା ପରେ ଅଶୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଘୃଣା ନୁହେଁ, ଦୟା ଜାତ ହୋଇଛି କାରୁବାକୀଙ୍କ ମନରେ । ବଡ଼ ଭୁଲ ପାଇଁ କାରୁବାକୀଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ନତମସ୍ତକ ହେଲେ ହେଁ କାରୁବାକୀ ଅଶୋକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିନାହାନ୍ତି । ସେ ଦେବୀ ରୂପରେ ବିଦ୍ୟମାନ ହୋଇ ମାତୃରୂପିଣୀଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ଅଶୋକଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବା ଦ୍ୱାରା ସମଗ୍ର କଳିଙ୍ଗ ଦେଶର ପୁତ୍ରମାନେ ଫେରିବେ ନାହିଁ । ବରଂ ଅଶୋକ ନିଜ ମନକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଚଣ୍ଡାଶୋକରୁ ଧର୍ମାଶୋକରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତୁ, ତାହାହିଁ କାରୁବାକୀଙ୍କ କାମନା । ଚଣ୍ଡାଶୋକ ଏବଂ ଧର୍ମାଶୋକ କେବଳ ମନର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୂପ । ସେହି ରୂପ ସ୍ୱାଧୀନକୁ ଆଣିବା ହିଁ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱ । ତେଣୁ ମନୁଷ୍ୟତ୍ୱରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାକୁ କାରୁବାକୀ ଅଶୋକଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି । "ତାଙ୍କର ଶିରରେ ହାତ ରଖି ବୃଦ୍ଧା କହିଲେ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଅ ପୁତ୍ର, ଯଶସ୍ୱୀ ହୁଅ, ନିର୍ମମ ଚଣ୍ଡାଶୋକ ପରି କୁପୁତ୍ର ନ ହୋଇ ସୁପୁତ୍ର ହୁଅ । ସୁପୁତ୍ର ହିଁ ଯୁଦ୍ଧ ନୁହେଁ ଶାନ୍ତିକୁ ଜୀବନରେ ବ୍ରତ ମନେକରେ । ଘ ଘ ଘ ମୋର ସମସ୍ତ ପୁତ୍ର ଆଜି ମୃତ । ମୁଁ ମୋର ପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଖୋଜି ହେଉଛି ।" ଉକ୍ତ ଉଦ୍ଧୃତିରେ କାରୁବାକୀଙ୍କର ଜନନୀ ରୂପୀ ମାନସିକତା ପରିଲକ୍ଷିତ । ଗଳ୍ପରେ କାରୁବାକୀ ଅଶୋକଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇନାହାନ୍ତି । ଗାଳ୍ପିକା ତାଙ୍କୁ ସମଗ୍ର କଳିଙ୍ଗର ଜନନୀ ରୂପେ ଚିତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ଇତିହାସର ଚରିତ୍ରଠାରୁ ଭିନ୍ନ ରୂପେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ସହ କାରୁବାକୀଙ୍କର ମାନବୀୟ ମାନସିକତାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି ।

ସେହିଭଳି 'ମୋକ୍ଷଛନ୍ଦ' ଗଳ୍ପରେ କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ଶକୁନ୍ତଳା ଚରିତ୍ରକୁ ସାଧାରଣ ନାରୀ ରୂପେ ଉପସ୍ଥାପନା କରାଯିବା ସହ ନାରୀ ଚେତନାର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ହୋଇଥିବା ଦେଖାଯାଏ । ଶକୁନ୍ତଳା ଜଣେ ସାଧାରଣ ନାରୀର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ନେଇ ନିଜ ବାର୍ତ୍ତାକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛନ୍ତି । ସେହିପରି ମନେକାଙ୍କର ମାନବୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ମଧ୍ୟ ଏହି ଗଳ୍ପରେ ରୂପାୟିତ । ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କ ଜୀବନରେ ମାନବୀୟ ଚରିତ୍ର ତଥା ବସ୍ତୁ (ରତ୍ନମୁଦି) ହେଉଛି ବିବିଧ ସମସ୍ୟାର କାରଣ । ତାଙ୍କ ପାଳିତା ପିତା କଣ୍ୱ ଜଣେ ସର୍ବଦ୍ରଷ୍ଟା ଋଷି । ସେ କିପରି ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ଆଗତ ସଂକେତ ଦେଇପାରିଲେ ନାହିଁ ? ମାତା ମେନକା ମଧ୍ୟ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ଶକୁନମାନଙ୍କ ମେଳରେ କିପରି ଛାଡ଼ିଯିବାର ସାହସ କରିଥିଲେ । ଜଣେ ପିତା ହୁଏତ ନିଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ତୁଳନାରେ ନିଜ କନ୍ୟାକୁ ତୁଚ୍ଛ ମନେ କରେ । କିନ୍ତୁ ମେନକା ଜଣେ ମାତା ହୋଇ ନିଜ କନ୍ୟାକୁ କିପରି ତ୍ୟାଗ ଦେଇପାରିଲେ ।

ଋଷି ଦୁର୍ବାସାଙ୍କୁ ଶକୁନ୍ତଳା କହିଛନ୍ତି ପିତାତୁଲ୍ୟ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନମନା ହୋଇ ପିତାଙ୍କ ଡାକ ନଶୁଣିବାରୁ କିପରି ଜଣେ ପିତା ଅଭିଶାପ ଦେଇପାରେ । ଦୁର୍ବାସାଙ୍କଠାରୁ ପିତୃସୁଲଭ ମମତା ଆଶା କରିବା ମଧ୍ୟ ଅନୁଚିତ । କାରଣ ଯାହାର ସଂସାର ନାହିଁ ସେ କେଉଁଠାରୁ କନ୍ୟାର ମୋହ ବୁଝିବ । ଅଭିଶାପ ଦେବାର କ୍ଷମତା କେବଳ ମୁନି ଋଷିମାନଙ୍କର ନାହିଁ । ସେ କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ନାରୀର ଅଛି । ତେଣୁ ଜଣେ ସାଧାରଣ ଶକୁନ୍ତଳା ନାମ୍ନୀ ନାରୀ ଦୁର୍ବାସାଙ୍କୁ ଅଭିଶାପ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । କୋପ ଏବଂ ଅଭିଶାପ ପାଇଁ ଜଗତବାସୀ ଭୟରେ କରିବେ କିନ୍ତୁ ପ୍ରେମରେ ମଥାନତ କରିବେ ନାହିଁ । ରତ୍ନମୁଦି ସମ୍ପର୍କରେ ମଧ୍ୟ ଶକୁନ୍ତଳା କହିଛନ୍ତି ନାରୀର ଅନ୍ତଃଗୁଣ ହିଁ ନାରୀର ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ କରେ, ଅଳଙ୍କାର ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ କରିନଥାଏ । ଶକୁନ୍ତଳା କେବେ ସେ ରତ୍ନମୁଦିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଛନ୍ତି । ସେହିଭଳି ନଦୀ ସମ୍ପର୍କରେ କହିଛନ୍ତି ତୁ ତ ମିଳନର ଆଶା ନେଇ ସାଗର ଅଭିମୁଖେ ପ୍ରବାହିତ, ତା' ହେଲେ ମୋର ମୁଦ୍ରିକାକୁ ନେଇ ମୋର ବିରହର କାରଣ କିପରି ପାଲଟିଗଲୁ । ନଦୀର ସମୁଦ୍ର ଅଭିମୁଖେ ପଥ କ'ଣ ଦୀର୍ଘ, କଙ୍କରିଳ ବୋଲି ସେ ଶକୁନ୍ତଳା ସହ ଈର୍ଷା କଲା ବୋଲି ଗାଳ୍ପିକା ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ।

ଶକୁନ୍ତଳା ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟାଖାତା ହେଲେ ହେଁ ଜୀବନ ତ୍ୟାଗ କରିନାହାନ୍ତି । ସମାଜକୁ ସାମ୍ନା କରିବାର

ଶକ୍ତି ସଂଚାର କରିଛନ୍ତି । ଭ୍ରୁଣ ହତ୍ୟା ନ କରିବାର ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଛନ୍ତି । ସମାଜ ଯେଉଁ ଶାସ୍ତି ଦେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ନିଜ ସନ୍ତାନ ସହ ରହିବେ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ମାତା ମେନକାଙ୍କର ମାନବୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ବୋଧ ଦେବା ଛଳରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି । ମେନକା କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗଲୋକଙ୍କୁ ନେବାକୁ ଚାହିଁନଥିଲେ । କାରଣ କୌଣସି ମାତା କେବେ ଚାହେଁନା ତା'ର କନ୍ୟାଗଣିକା ରୂପେ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରୁ । ତେଣୁ ଶକୁନ୍ତଳାଙ୍କୁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟଭୂମିରେ ଛାଡ଼ିଯିବାର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ନେଇଥିଲେ ମେନକା । ନିଜର ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ ଛଳରେ ମେନକା କହିଛନ୍ତି ଜଣେ ଇନ୍ଦ୍ରଲୋକର ଗଣିକା ପାଇଁ ସାଧାରଣ ମନୁଷ୍ୟଭଳି ଜୀବନ ଚର୍ଯ୍ୟା ମନା ।

"ମା' ଶକୁନ୍ତଳା ତୁ ବୋଧହୁଏ ଜାଣିନାହୁଁ ଅପ୍ସରା ପାଇଁ ପ୍ରେମ ନିଷେଧ, ବିବାହ ନିଷେଧ, ମାତୃତ୍ୱ ନିଷେଧ, ଗୃହସ୍ଥ ଜୀବନବୋଧ । ଘ ଘ ଘ ଋଷିମାନଙ୍କର ତପୋଭଙ୍ଗ କରିବା ପାଇଁ ଅପ୍ସରାକୁ ଅସ୍ତ୍ର ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ବୋଲି ଜାଣିଲୁ ତ ?"(୧) (ପୃ-୧୬୭, ରାଧାରବଂଶୀ) ମେନକା ଜଣେ ଅପ୍ସରା ହେଲେ ହେଁ ନିଜର ମାନବୀୟ ଚେତନାକୁ ପରିପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି ନିଜସ୍ୱ ବକ୍ତବ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ।

ସ୍ୱସନ୍ତାନଠାରୁ ଦୂରୀଭୂତ ହେବାର ଦୁଃଖ ଅନନ୍ୟ, ଅସହ୍ୟ । ଦୁଷ୍ମନ୍ତ ତୁମକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖିତ କରିଛନ୍ତି ସତ କିନ୍ତୁ ସନ୍ତାନଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରିନାହାନ୍ତି । ପରିଶେଷରେ ଶକୁନ୍ତଳା ଦୁଷ୍ମନ୍ତଙ୍କୁ କ୍ଷମା ପ୍ରଦାନ କରିଛି । ଗାଳ୍ପିକା ଉଭୟ ମେନକା ଏବଂ ଶକୁନ୍ତଳା ଦୁଇ ନାରୀ ଭାବାବେଶର ସ୍ୱରୂପ ଉନ୍ମୋଚନ କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ପୁରାଣ ଚରିତ୍ରକୁ ଏକ ନୂତନ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ସହ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବାରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ । ପୁରାଣର ଚରିତ୍ର ଅପେକ୍ଷା ମାନବୀୟ ଚରିତ୍ର ରୂପରେ ଉଭୟେ ସ୍ୱାଭାବାବେଗକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣତଃ ପ୍ରକାଶ କରିପାରିଛନ୍ତି ।

'ବିଦେଶୀ' ଗଳ୍ପକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଜଣାଯାଏ, ଏଥିରେ ଭାରତୀୟ ପରମ୍ପରାର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଯୌଥ ପରିବାର ଦ୍ୱାରା ସଂହତି ସ୍ଥାପନ ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଗଳ୍ପରେ ତାର ବିପରୀତ ଭାବକୁ ପ୍ରମାଣିତ କରାଯାଇଛି । ଯୌଥ ପରିବାର ଦ୍ୱାରା ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ଦୃଢ଼ତା ଭଙ୍ଗ ହୁଏ ବୋଲି ଝିଅଟି ପ୍ରଶ୍ନ କ୍ରମେ ଉତ୍ତର ଦେଇଛି । ଦୂରକୁ ପର୍ବତ ସୁନ୍ଦର, ଦୂରତା ବନ୍ଧନକୁ ଦୃଢ଼ କରେ । ତେଣୁ ଯୌଥ ପରିବାରର ପ୍ରଥାରେ ସେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖେ ନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ।

'ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତା' ଗଳ୍ପକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଜଣାଯାଏ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜରେ ପାରିବାରିକ ସମ୍ପର୍କରେ ମହତ୍ୱ ରକ୍ଷା କରାଯାଇପାରୁନାହିଁ । ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ପର୍କରେ ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ଦର୍ଶାଇ ଦିଆଯାଇଛି । ଜେଜେମାଙ୍କର ନାତି ପ୍ରତି ଥିବା ସ୍ନେହକୁ ପାର୍ଟଟାଇମ୍ ଦେଖାଶୁଣାର ନାମ ଦିଆଯାଇଛି । ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କର ମୂଲ୍ୟ ତଉଲା ଯାଇପାରେ ନାହିଁ, ତାହାକୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତାର ନାମ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ଏତେଲା ମାଧ୍ୟମରେ । ମାତୃତ୍ୱ, ସ୍ନେହ ଓ ମମତାର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଛି ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ପୁଅବୋହୂଙ୍କ ସହ ରହିଲେ ତାଙ୍କ ସମ୍ମାନରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହେବ ବୋଲି ଭାରତରେ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ଥିବାରୁ ପୁଅ ବୋହୂ ବାପା ମାଆଙ୍କୁ ପାଖରେ ନରଖି ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତା ଦେବା ଉଚିତ ମନେ କରିଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ପିତାମାତାଙ୍କ ପତ୍ରି ଦାୟିତ୍ୱ, କର୍ତ୍ତବ୍ୟକୁ ସମ୍ମାନ ମନେ କରାଯାଏ ଯାହା ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଅନ୍ୟ ଏକ ରୂପ । ଦାୟିତ୍ୱକୁ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟ ଭତ୍ତା ରୂପେ ରୂପାନ୍ତରିତ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ପାଠକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରେ ।

'ଇତିବୃତ୍ତକ' ଗଳ୍ପରେ ନାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବୌଦ୍ଧଧର୍ମୀୟ ଚେତନାର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କରାଯାଇଛି । ନାରୀମାନେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଯୁକ୍ତ ହେଲେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ବେଶୀ ଦିନ ଯାଏ ପୃଥିବୀପୃଷ୍ଠରେ ତିଷ୍ଠି ପାରିବ ନାହିଁ । ତା'ର କାରଣକୁ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବାକୁ ଯାଇ ଗାଳ୍ପିକା ନାରୀ ଓ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ନବମୂଲ୍ୟାୟନ କରିଛନ୍ତି । ସେ କହିଛନ୍ତି- ନାରୀ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ପାଲଟି ଗଲେ ସୃଷ୍ଟିରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଆସିଯିବ । ବୋଧହୁଏ ଗୌତମଙ୍କୁ ନାରୀର ଆବଶ୍ୟକତା ଏବଂ ଗୁରୁତ୍ୱ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଗତ ଥିଲା । ତେଣୁ ନାରୀ ଜାତିକୁ ସଂଘବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଚାହୁଁନଥିଲେ । ନାରୀ ବ୍ୟତିରେକେ ସଂସାର ଜଙ୍ଗମ । ତେଣୁ ନାରୀଜାତିକୁ ବୌଦ୍ଧ ସଂଘଠାରୁ ଦୂରେଇ ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟାରେ ଲିପ୍ତଥିଲେ ଗୌତମ । 'ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ' ସଂକଳନର 'ଦୁହିତା' ଗଳ୍ପକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସମାଜରେ ଜନ୍ମିତ କନ୍ୟାମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଦର୍ଶ ସହ ଗଢ଼ିବାରେ ସଫଳ ହୋଇପାରୁଥିଲେ ସମାଜବାସୀ । ବାର୍ତ୍ତମାନିକ ଚିନ୍ତା ଚେତନାରେ ଆସିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ । ସୀତାଙ୍କୁ ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ନିଜ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି ରୂପେରେ ଗଢ଼ିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଛନ୍ତି ବର୍ତ୍ତମାନର ମାତୃଜାତି, ଯିଏକି ସମାଜର ସମସ୍ୟାରୂପୀ ରାକ୍ଷସଙ୍କୁ ସାମ୍ନା କରିବାର ସାହସ ରଖେ ।

ପୁରାତନ ଚରିତ୍ର ତଥା କୌଣସି ଘଟଣାର ନବମୂଲ୍ୟାୟନକୁ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବାରେ ଗାଳ୍ପିକା ସିଦ୍ଧହସ୍ତ । ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ନୂତନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବାରେ ଖୁବ୍ କ୍ଷମ । ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକର ଏକ ନୂଆ ଦିଗ ପାଠକ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନା କରିପାରିଛନ୍ତି ଗାଳ୍ପିକା ।

ସରକାରୀ ମହିଳା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ